

Rīgā, 10.02.2026.

Nr. IZ/2026-02/01

Par Likumprojektu Grozījumi Publisko iepirkumu likumā (Nr. 1035/Lp 14)

Ņemot vērā, ka šobrīd Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas (turpmāk- Komisija) izveidotajā darba grupā ir izskatīti visi priekšlikumi attiecībā uz *likumprojektu Grozījumi Publisko iepirkumu likumā (Nr. 1035/Lp 14)*, (turpmāk- Grozījumi), Latvijas Būvuzņēmēju apvienība (turpmāk- LBA) kopumā pauž atbalstu Grozījumu virzīšanai uz otro lasījumu, vienlaicīgi, zemāk norādīti LBA apsvērumi un priekšlikumi, kurus lūdzam ņemt vērā Grozījumu pieņemšanas laikā.

Kā redzams no Grozījumu anotācijas un Grozījumu izstrādātāju prezentācijām, Grozījumu mērķis ir publisko iepirkumu procesu efektivitātes uzlabošana. Kā otrs liels mērķis Grozījumu izstrādes laikā tika norādīts arī uz konkurences paplašināšanas nepieciešamību, proti, lai iepirkumos piedalītos maksimāli plašs pretendentu loks. Ja attiecībā uz pirmo mērķi kopumā uzskatāms, ka Grozījumi spēs sasniegt iecerēto, tad attiecībā uz konkurences paplašināšanu LBA ieskatā pastāv lielas bažas vai Grozījumi Finanšu ministrijas (turpmāk- FM) piedāvātajā redakcijā spēs mainīt esošo situāciju, proti, ka publiskais iepirkums, piemēram, ēku būvniecībā būs pievilcīgs lielākam skaitam pretendentu.

Pēdējās ievērojamās izmaiņas Publisko iepirkumu likumā (turpmāk- PIL) tika veiktas 2021. gadā, kad bija politisks uzstādījums - maksimāli pārbaudīt visus pretendentus ar kuriem plānots slēgt publisko iepirkumu līgums. Jau grozījumu pieņemšanas procesā bažas pauda gan publisko iepirkumu veicēju pārstāvji, gan piegādātāju pārstāvji, norādot, ka process tiks maksimāli birokratizēts, tas būs lēns, dārgs un rezultātā publiskie pasūtījumi daudzos gadījumos iztērēs lielus administratīvos resursus un pārmaksās, jo ne visi potenciālie pretendenti vēlēties piedalīties tādā procesā vai arī attiecīgi to iecenos piedāvājumā. Kā redzams no Grozījumu anotācijas, 2025. gadā faktiski ir konstatēts tieši tas ko jau 2021. gadā norādīja gan publisko iepirkumu veicēji, gan piegādātāji.

Izstrādājot Grozījumus 2025. gadā, FM pieeja ir bijusi citādāka, proti, Grozījumi faktiski ir sagatavoti par pamatu ņemot lielāko publisko iepircēju priekšlikumus, bet maz ieklausoties potenciālo piegādātāju viedoklī. Neskatoties uz to, ka būvniecības iepirkumi veido ievērojamu daļu no publiskā iepirkuma naudas izteiksmē, būvniecības nozares organizāciju pārstāvji minētajā FM darba grupā vispār netika uzaicināti. Tādējādi FM darba grupā ar būvniecības nozari netika izdiskutēti jautājumi attiecībā uz to, kāpēc lielos publiskos būvniecības iepirkumos regulāri ir milzīgas problēmas.

Ievērojot augstāk minēto, LBA zemāk ir apkopojusi priekšlikumus, kurus lūdzam ņemt vērā Grozījumu pieņemšanas gaitā, kā arī priekšlikumus, kas tiešā veidā nav iekļaujami PIL, bet kas tiešā veidā ir svarīgi sekmīgai publisko būvniecības iepirkumu realizācijai.

Priekšlikumi PIL grozījumiem

1. Atklātība

LBA pilnībā atbalsta priekšlikumus par to, ka informācijai par plānotajiem iepirkumiem ir jābūt pieejamai vienā interneta vietnē. LBA ieskatā nav obligāti, ka vienotajā vietnē ir pieejama visa infomāciju par konkrēto iepirkumu. Būtiskākais ir nodrošināt iespēju visiem pretendentiem vienuviet ātri un ērti uzzināt noteiktu minimālās informācijas apjomu par izsludināto iepirkumu, lai piegādātājs var ātri izvērtēt vai izsludinātais iepirkums viņam interesē kā arī norāde uz publiski pieejamu pasūtītāja vietni, kurā pieejama pilna informācija par konkrēto iepirkumu.

LBA ieskatā FM piedāvājums atteikties vienuviet apkopot informāciju par izsludinātajiem iepirkumiem, tā vietā ieviešot pienākumu iepircējiem publicēt iepirkumu plānus, ievērojami mazinās potenciālo konkurenci, jo potenciālie pretendenti var neuzzināt par iepirkumu. Tāpat, šāds priekšlikums birokrātiju nevis mazinās, bet to pārcels uz piegādātājiem, kam turpmāk būs jāpārbauda simtiem pasūtītāju mājaslapu. Papildus vēlamies arī norādīt, ka būvniecības nozarē attiecībā uz iepirkumu plāniem ir ļoti nelāga prakse. Ilgstoši gada sākumā tiek apkopoti plānotie būvniecības iepirkumi, bet tikai daļa no tiem vēlāk tiek arī realizēti. Redzot plānu apkopojuma bezjēdzīgumu, Ekonomikas ministrija pat ir atteikusies turpmāk apkopot šādu informāciju.

2. Līguma paredzamās līgumcenas sliekšnis

Cita starpā Grozījumos paredzēts ievērojami paaugstināt līguma paredzamās līgumcenas sliekšni iepirkumiem, kuriem nepiemēro PIL noteiktās iepirkuma procedūras. Attiecīgi būvniecības iepirkumos sliekšni plānots palielināt no 170 tūkstošiem euro līdz vairāk kā pieciem miljoniem euro. Tādējādi, pieņemot, ka Grozījumi tiek pieņemti FM piedāvātajā redakcijā, LBA saskata riskus, ka būvniecībā gadā būs desmitiem iepirkumi, kuri iespējams ir izsludināti tikai iepircēja mājaslapā, publicētā informācija var saturēt minimālu informācijas apjomu, piedāvājuma sagatavošanai nosakot īsu pieteikuma termiņu un vienlaicīgi, pastāvot strīdiem, piegādātājiem tiek mazinātas iespējas apstrīdēt iepircēja rīcību. Ņemot vērā, ka piedāvājuma sagatavošana prasa ievērojamus resursus, jau šobrīd daudzos būvniecības iepirkumos pretendenti nepiesakās neskaidrās iepirkuma norises un līguma izpildes procedūras dēļ. Ja turpmāk PIL tiks nostiprinātas normas, kas neskaidru procesu pieļaus nevis iepirkumos līdz 170 tūkstošiem euro, bet iepirkumos ar vairāk kā pieciem miljoniem euro līgumcenu, pastāv liela varbūtība, ka, nepastāvot efektīviem kontroles mehānismiem iepirkuma izsludināšanas un līguma noslēgšanas

procesā, no plānotajiem Grozījumu mērķiem tiks sasniegts tikai viens mērķis, proti, mazināts administratīvais slogs pasūtītājam.

Ievērojot augstāk minēto, LBA ieskatā būvniecības iepirkumos līguma paredzamās līgumcenas sliksni nepieciešams paaugstināt pakāpeniski.

3. Kompetences centri

Grozījumos ir iekļauti priekšlikumi, kas vērsti uz līdzīgu iepirkumu centralizāciju un Kompetences centru izveidi. LBA pilnībā atbalsta šādu FM iniciatīvu. Vienlaikus Grozījumos nepieciešamas arī normas, lai Ministru kabinets nosaka konkrētākus laikus, iespējams nozares un/vai iepirkumu veidus, kuros centralizāciju būtu nepieciešams iesviest primāri.

FM piedāvātā redakcija attiecībā uz kompetenču centriem šobrīd vairāk ir deklaratīva, jo netiek piedāvāts regulējums, kurā noteiktu atbildīgo iestādi, termiņus un izmēramos mērķus, kurus plānots sasniegt ar kompetenču centru izveidi.

4. Risku mazināšana caur iepirkumu kritērijiem - dempinga cena un neatbilstoši nedefinēts iepirkuma kritēriji

PIL reformas gaitā komisiju darba grupās netika līdz galam detalizēti izvērtēts un atrisināts jautājums par zemākās cenas kritērija ietekmi uz būvniecības iepirkumiem (projektēšana, metu konkurss, arhitektūra, būvdarbi, būvuzraudzība, autoruzraudzība u.c.). Esošā kārtība praksē pieļauj situācijas, kurās būtiski zemas cenas uzvar, radot augstus izpildes, kvalitātes un ēnu ekonomikas riskus, kā arī tirgus kropļojumus. LBA atbalsta saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma principu, kur cenas kritērijam var būt liela nozīme, vienlaicīgi lūdzam reformas ietvaros ieviest skaidrus, objektīvus un vienādi piemērojamus kritērijus zemākās cenas izvērtēšanai, lai pasūtītājiem būtu tiesiski drošas un praktiskas rīcības iespējas un pakalpojumu sniedzējiem nebūtu jākonkurē ar dempinga cenu. LBA piedāvā fokusēt uzmanību uz šādiem aspektiem:

- praksē būvniecībā bieži trūkst viennozīmīgi definētu prasību un salīdzināmas izmaksu struktūras, tāpēc pretendenti iepirkuma priekšmetu dēļ šīm nepilnībām var interpretēt atšķirīgi un piedāvājumu cenas svārstās plašā amplitūdā. Rezultātā cena bieži kļūst par vienīgo izšķirošo faktoru, nereti legalizējot nepietiekami pamatotas vai praktiski neizpildāmas cenas, kas palielina kavējumu, kvalitātes un papildu izdevumu riskus. LBA ieskatā PIL reformas ietvaros nepieciešams ieviest skaidrus par iepirkumu saturu un kritērijiem un piedāvājuma cenas veidošanos;
- atlases procesā jāparedz objektīvs cenas izvērtēšanas mehānisms. Piemēram, ja piedāvājuma cena ir zemāka/lielāka vairāk nekā 10% par pārējo atbilstošo piedāvājumu mediānu, pasūtītājam ir tiesības izslēgt zemāko cenu vai pienākums pieprasīt skaidrojumu un ja skaidrojums nav pietiekams, pasūtītājs noraida piedāvājumu kā nepamatoti lētu. Tas ļautu nozarē neveicināt dempinga piedāvājumus.

5. Zaļais publiskais iepirkums (ZPI) būvniecībā

Ņemot vērā ka ZPI būvniecībā atbilstoši reformai ir paredzēts pārlīkt uz vadlīnijām, tad Grozījumi nesniedz atbildi uz jautājumu kā šis jautājums tiktu kvalitatīvi īstenots. LBA bažas ir, ka nav pietiekoši veikta analīze par esošo ZPI būvniecībā iepirkuma procesu un nav izstrādāts piedāvājums tā pilnveidošanai vai pat integrēšanai citos likumos un normatīvajos regulējumos, kura iespējams viens no risinājumiem varētu būt obligāts dzīves cikla aprēķins vai citu faktoru integrēšana vispārīgos būvniecības noteikumos. ZPI būvniecībā pārlīkšana uz vadlīnijām nerada skaidru virzību uz mērķu sasniegšanu ko nosaka, piemēram, "Latvijas Būvniecības nozares stratēģija 2025-2030".

Ar cieņu

vadītājs

Edijs Kupčs

ŠIS DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU